

Комунальний заклад вищої освіти
«Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради

АКАДЕМІЧНІ СТУДІЇ

СЕРІЯ «ПЕДАГОГІКА»

Випуск 3

Частина 2

Видавничий дім
«Гельветика»
2021

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:

Бойчук Петро Микитович, кандидат педагогічних наук, доцент, Заслужений працівник освіти України, ректор, Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради.

ЗАСТУПНИКИ ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА:

Вовк Мирослава Петрівна, доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, завідувач відділу змісту і технологій педагогічної освіти, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна;

Цюняк Оксана Петрівна, доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри педагогіки початкової освіти, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника.

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Беспарточна Олена Іванівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри психології, педагогіки та філософії, керівник навчально-методичного центру нормативно-правового забезпечення навчального процесу, Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського;

Бичук Олександр Іванович, кандидат наук з фізичного виховання та спорту, професор, професор кафедри теорії спорту та фізичної культури, Волинський національний університет імені Лесі Українки;

Денисенко Наталія Григорівна, кандидат педагогічних наук, декан факультету початкової освіти та фізичної культури, Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради;

Друшляк Марина Григорівна, доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри математики, Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка;

Замелюк Марія Іванівна, кандидат педагогічних наук, викладач кафедри теорії та методики дошкільної освіти, Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради;

Калитка Світлана Володимирівна, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, доцент кафедри теорії фізичного виховання та рекреації, Волинський національний університет імені Лесі Українки;

Крутії Катерина Леонідівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри дошкільної освіти, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського;

Лякішева Анна Володимирівна, доктор педагогічних наук, професор кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи, Волинський національний університет імені Лесі Українки;

Мартинюк Алла Петрівна, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри іноземної та української філології, Луцький національний технічний університет;

Мартинюк Тетяна Анатоліївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи, Волинський національний університет імені Лесі Українки;

Марченко Оксана Юріївна, доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор, професор, Національний університет фізичного виховання і спорту України;

Семеног Олена Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри – професор кафедри української мови і літератури, Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка;

Фаст Ольга Леонідівна, кандидат педагогічних наук, доцент, проректор з науково-педагогічної роботи та міжнародної співпраці, Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради;

Красонь Катаржина (Krasoń Katarzyna), prof. dr hab, заступник декана з наукової роботи, Сілезький університет у Катовіце, Польща.

*Ілюстрація на обкладинці – картина із серії «Квіти – радість життя»
луцької художниці Світлани Костукевич (використана за згодою автора).*

Журнал ухвалено до друку Вченою радою
Комунального закладу вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради
22 вересня 2021 р., протокол № 2

Науковий журнал «Академічні студії. Серія «Педагогіка»
zareєстровано Міністерством юстиції України
(Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
серія KB № 24745-14685P від 05.03.2021)

Офіційний сайт видання: www.academstudies.volyn.ua/index.php/pedagogy

Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за допомогою програмного забезпечення
StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.

ISSN 2786-4758 (Print)
ISSN 2786-4766 (Online)

© Комунальний заклад вищої освіти
«Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради, 2021

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ВИХОВАННЯ

УДК 373.3:37

DOI <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2021.3.2.1>

О. А. БІДА

*доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки і психології,
Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II,
м. Берегове, Закарпатська область, Україна
Електронна пошта: tetyanna@ukr.net
<http://orcid.org/0000-0002-0448-0852>*

Т. С. ЗОРОЧКІНА

*доктор педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри початкової освіти,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького,
м. Черкаси, Україна
Електронна пошта: zvezdochcina@gmail.com
<http://orcid.org/0000-0002-6321-0852>*

І. І. ОРОС

*доктор філософії, доцент, президент,
Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II,
м. Берегове, Закарпатська область, Україна
Електронна пошта: ildiko@kmf.uz.ua
<http://orcid.org/0000-0001-7300-9362>*

О. В. КУЧАЙ

*доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри педагогіки,
Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ, Україна
Електронна пошта: kuchay@ukr.net
<http://orcid.org/0000-0002-9468-0486>*

А. П. ЧИЧУК

*доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри педагогіки і психології,
Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II,
м. Берегове, Закарпатська область, Україна
Електронна пошта: Toniabida@ukr.net
<http://orcid.org/0000-0002-9982-3634>*

Т. П. КУЧАЙ

*доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри психології і педагогіки,
Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II,
м. Берегове, Закарпатська область, Україна
Електронна пошта: tetyanna@ukr.net
<http://orcid.org/0000-0003-3518-2767>*

ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ФАХІВЦІВ

Розкрито основи формування екологічної культури у молоді. Вчені дедалі частіше говорять не просто про навчання молодого покоління, а про екологічну освіту як індивідуальний процес розвитку особистості.

Культура є комплексом суб'єктивних і об'єктивних, які обов'язково мають засвоюватися у процесі кроскультурної освіти та використовуватися у повсякденній орієнтації. Найважливіша функція культури – це те, що вона є способом, за допомогою якого суспільства вирішують проблеми.

У статті доведено, що культура складається із чотирьох основних елементів, таких як поняття (концепти), відносини, цінності, правила та норми. Кожна із цих складових частин виконує надзвичайно важливу роль у створенні культурного іміджу й екологічної освіти фахівців.

Окреслено державні програми, державні документи, спрямовані на пропаганду здорового способу життя молоді, що одним із головних завдань освіти визначають виховання свідомого ставлення до власного здоров'я та здоров'я інших, формування гігієнічних навичок і засад здорового способу життя, збереження та зміцнення здоров'я підростаючого покоління.

Доведено, що робота зі здоров'язбережувальної діяльності студентів має об'єднувати два взаємопов'язані складники: 1) прийняття ними цінностей здорового способу життя (пропагандувальна складова частина); 2) здобуття ними знань і набуття умінь і навичок, необхідних для самостійного виконання вимог і передачі знань студентам у майбутній професійній діяльності (змістовно-інформаційна і практична площини).

Вивчення стану проблеми у сучасних наукових дослідженнях дозволило сформулювати, конкретизувати та науково обґрунтувати педагогічні умови ефективної здоров'язбережувальної діяльності студентів у освітньому процесі ЗВО.

Ключові слова: культура, екологічна культура, студенти, основні елементи культури, педагогічні умови, збереження та зміцнення здоров'я.

Постановка проблеми. Розбудова системи освіти, її докорінне реформування мають стати основою відтворення інтелектуального, духовного потенціалу народу, виходу вітчизняної науки, техніки, культури на світовий рівень, національного відродження, становлення державності та демократизації суспільства в Україні. Національна доктрина розвитку освіти (Україна у XXI ст.) визначає головну мету діяльності ЗВО, яка полягає у створенні умов для підготовки професіонала [Національна доктрина розвитку освіти (Україна у XXI ст.): 2–4].

Особливістю сучасної соціально-економічної та соціокультурної ситуації у державі є зміна якісних вимог до фахівця будь-якого профілю, що забезпечують його затребуваність на ринку праці, успішну та кваліфіковану професійну діяльність, просування по службі, соціальну захищеність і плідну життєдіяльність загалом.

Проблеми, які стосуються здоров'язбережувальної діяльності молоді, не відірвані від економічних і політичних явищ, у них яскраво відображаються суперечності нашого суспільства. Забезпечити майбутнє фахівця, у тому числі і за рахунок ціннісного ставлення до здоров'я й оволодіння ним основ здорового способу життя стосовно вимог до професійної діяльності, – одне з найважливіших завдань педагогічної науки. Для задоволення сучасних вимог до спеціаліста необхідний новий підхід до проблем виховання особистості нової форми, здорового, мобільного, конкурентоспроможного, морально зрілого, професійно-культурного, готового до активної життєдіяльності

за сучасних соціокультурних реалій, які складаються ще у процесі навчання.

Мета статті – розкрити основи формування екологічної культури в учнів початкової школи.

Методи: теоретичні (аналіз філософської, педагогічної, психологічної літератури).

Аналіз попередніх досліджень. Теоретичні основи екологічної культури сформулювали погляди науковців різних епох – Платона, Я. Коменського, І. Песталоцці, Ж.-Ж. Руссо, В. Вернадського, Г. Сковороди, В. Сухомлинського, К. Ушинського О. Захаренка та ін.

У працях сучасних учених (В. Бондаря, Я. Габева, А. Галєєвої, С. Гончаренка, С. Дерябо, І. Зверєва, О. Захлебного, Л. Лук'янової, Н. Менчинської, Н. Ничкало, С. Сисоєвої, І. Суравегіної, Л. Хомич та ін.) приділено велику увагу екологічному вихованню.

Формуванню відповідального ставлення школярів до природи присвячені роботи І. Білявського, В. Бродвія, Л. Німець, Н. Пустовіт, Г. Пустовіта, Д. Трайтака та ін.

Виклад основного матеріалу. Культура складається із чотирьох основних елементів, таких як:

– *Поняття* (концепти). Вони містяться головним чином у мові, завдяки їм можливо упорядкувати досвід людей.

– *Відносини*. Не тільки виділяють ті чи інші частини світу за допомогою понять, але також виявляють, як ці складові частини пов'язані між собою: у просторі та часі, за значенням, на основі причинної зумовленості.

– *Цінності*. Це загальноприйняті переконання щодо цілей, до яких людина повинна

прагнути. Вони становлять основу моральних принципів. Різні культури можуть віддавати перевагу різним цінностям, і кожен суспільний лад визначає, що є цінністю, а що ні.

– *Правила та норми.* Ці елементи регулюють поведінку людей відповідно до цінностей певної культури [Теорія та історія світової і вітчизняної культури : 178].

Кожна із цих складових частин відіграє надзвичайно важливу роль у створенні культурного іміджу й екологічної освіти учнів. Культура, як і будь-який інший соціальний феномен, виконує певні функції у суспільному житті [Головлева : 226].

Як відомо, культура є комплексом суб'єктивних і об'єктивних, які обов'язково мають засвоюватися у процесі кроскультурної освіти та використовуються у повсякденній орієнтації. Найважливіша функція культури – це те, що вона є способом, за допомогою якого суспільства вирішують проблеми.

Враховуючи сучасні світові тенденції, в Україні набувають особливого значення основні сучасні проблеми освіти й охорони природи, тому і підготовка майбутніх фахівців до екологічного виховання є актуальною проблемою діяльності закладів вищої освіти та потребує нових підходів до її оптимального розв'язання. Екологічна освіта майбутніх фахівців може сприяти повороту людства від споживацького способу життя до бережливо-відновлювального [Akseonova, Varetska, Klopov, Vida : 1–18].

Актуальність екологічної проблеми підсилюється виходом України на європейський і світовий рівень, що значно розширює функції фахівця. Від нього вимагається оволодіння новими технологіями навчання, вміння перебудувати освітній простір у дієву педагогічну систему на основі заміни репродуктивного стилю педагогічної діяльності на творчий.

Дуже важливо якомога більше наблизити екологічне виховання до повсякденного життя – сприяти усвідомленню людством, що своєю буденною діяльністю воно впливає на екологічний стан найближчого довкілля, а також формувати у таке мислення, яке допомогло би за будь-якої ситуації оцінювати власну діяльність із позиції екологічної доцільності.

Важливим компонентом екологічного світогляду фахівця є валеологічний компонент, який передбачає збереження і зміцнення здоров'я

людини, що певною мірою залежить від екологічного стану довкілля.

Здоров'я завжди було головним чинником безпеки нації, воно має бути одним із результатів освіти, однією з головних засад сучасного суспільства. Сьогодні існує необхідність створення такої освітньої інноваційної системи, яка би не лише виховувала освічену культурну людину, але й зберігала її здоров'я.

В Україні діє більше десяти державних програм, спрямованих на пропаганду здорового способу життя молоді. Державні документи одним із головних завдань освіти визначають виховання свідомого ставлення до власного здоров'я та здоров'я інших, формування гігієнічних навичок і засад здорового способу життя, збереження та зміцнення здоров'я підрастаючого покоління.

На жаль, статистика стану здоров'я молоді сьогодні є досить невтішною. За даними Міністерства охорони здоров'я України, близько 89% дітей мають захворювання серцево-судинної системи, верхніх дихальних шляхів, опорно-рухової системи, зору, неврози; прогресуючий туберкульоз; 50% мають незадовільну фізичну підготовку.

Пропаганда здорового способу життя у молоді є основним чинником формування, зміцнення та збереження здоров'я українського народу. Це педагогічно керована діяльність, спрямована на забезпечення права кожної людини народитися і розвиватися здоровою, виживати та мати умови для всебічного розвитку, бути надійно психологічно і соціально захищеною.

Актуальність проблеми збереження і розвитку духовного й фізичного здоров'я молодого покоління української нації постійно зростає. Зумовлено це такими чинниками, як радикальна соціально-політична трансформація суспільства, політичні й економічні проблеми країни, глобальна екологічна криза, зростання рівня захворюваності громадян, зниження їх працездатності. Особливо виражене погіршення фізичного, психічного, розумового розвитку і працездатності серед студентської молоді.

Причини зростання захворюваності молоді також пов'язують із недоліками у системі освіти, з тими чинниками навчальної діяль-

ності, які призводять до перенавантаження нервової системи та заважають створенню належних умов для задоволення потреб у самопізнанні, самовдосконаленні та самореалізації. Недосконалість навчально-виховної діяльності та відповідних пропагандувальних і популяризаторських заходів у системі освіти; недосконалість профілактичної роботи у системі охорони здоров'я; нестача знань та інформації, що повинні надаватися з інших державних і суспільних структур – засобів масової інформації, молодіжних осередків, соціальних служб для молоді, громадських організацій; обмежені матеріальні можливості призводять до небажання молоді зміцнювати та розвивати своє здоров'я.

Головні завдання такого підходу в організації освітнього процесу: зробити досягненням кожної людини базові знання загального і науково-практичного характеру зі здоров'язбережувальної діяльності; забезпечити раціональне формування індивідуального фонду знань, умінь і навичок у сфері здоров'я потрібних у житті, довести їх до необхідного рівня досконалості [Зысманов : 94–98].

Робота зі здоров'язбережувальної діяльності студентів має об'єднувати два взаємопов'язані складники: 1) прийняття ними цінностей здорового способу життя (пропагандувальну складову частину); 2) здобуття ними знань і набуття умінь і навичок, необхідних для самостійного виконання вимог і передачі знань студентам у майбутній професійній діяльності (змістовно-інформаційну і практичну площину).

Вивчення стану проблеми у сучасних наукових дослідженнях дозволяє сформулювати, конкретизувати і науково обґрунтувати педагогічні умови ефективної здоров'язбережувальної діяльності студентів у освітньому процесі ЗВО, а саме: ціннісне ставлення до збереження і зміцнення здоров'я; оволодіння цінностями здоров'я, необхідними у соціально-особистісному, психічному і фізичному плані для підвищення ефективності професійної освіти та здійснення надалі ефективної професійної діяльності; здійснення системного вирішення проблеми збереження і зміцнення здоров'я у навчально-інформаційному і поведінковому плані; диференційований та індивідуальний підбір змісту, форм і методів збереження і зміцнення здоров'я з урахуванням особливостей

контингенту студентів; розробку системи програмно-методичного забезпечення із проблеми забезпечення і зміцнення здоров'я студентів, освоєння комплексу методико-організаційних заходів щодо реалізації цієї проблеми; врахування та реалізацію рекреативних і реабілітаційних перспектив і можливостей організму [Игнатова : 105–113].

Здійснення комплексного, науково і методологічно обґрунтованого підходу до вирішення зазначеної проблеми, на нашу думку, дозволить значно підвищити ефективність збереження і зміцнення здоров'я студентської молоді. Звертаючись до проблеми загального плану – до ціннісних орієнтацій студентів – можна констатувати, що здоров'язбережувальна діяльність займає місце, не адекватне його реальному потенціалу. Аналізуючи цю проблему, ми виявили особливо слабкі місця в освітньому процесі вищої школи щодо здоров'язбережувальної діяльності студентів: по-перше, з позицій інформаційної забезпеченості студентів із питань зміцнення та збереження здоров'я; по-друге, з позицій їх психічної та фізичної активності; по-третє, з погляду уміння зберігати та зміцнювати здоров'я; по-четверте, в аспекті соціально-позитивних установок у сфері його розвитку. Програмно-методичне забезпечення із проблеми здоров'язбережувальної діяльності студентської молоді в освітньому процесі ЗВО залежить насамперед від таких чинників, як: 1) матеріальне забезпечення освітнього процесу; 2) контингент, який бере участь у навчальному процесі; 3) реалізація конкретних умов програми (огляд змісту навчального матеріалу, використання різних форм організації навчальної діяльності, вибір адекватних змісту та формі навчання методів, врахування індивідуальних особливостей студентів в організації навчальних занять).

Ці чинники можуть варіюватися у різних регіонах з урахуванням умов, однак самі принципи побудови освітнього процесу, його установки залишаються практично незмінними. Такими є: з освітніх позицій – навчання студентів здоров'язбережувальної діяльності, здоров'язберігаючих принципів, методичних особливостей і практичних навичок організації самостійних занять рекреаційної та оздоровчої спрямованості, розвиток активності та самостій-

ності під час виконання програм самовиховання і самовдосконалення; з мотиваційно-настановних і поведінкових позицій – організація педагогічного процесу з орієнтацією на зміну особистісних прагнень з індивідуального вдосконалення на соціально важливі – вміння використовувати потенціал здоров'язберігаючої поведінки для успішного оволодіння професійно значущими здібностями: прикладними вміннями та навичками, підвищення стійкості організму до несприятливих впливів зовнішнього середовища, розумової та фізичної активності, що і визначає надалі досягнення майстерності у своїй професії та кар'єрне зростання фахівця [Краснопєрова : 32–38].

Збереження і зміцнення здоров'я студентів в освітньому процесі закладу вищої освіти та їх здоров'язбережувальна діяльність, вміння у практичній діяльності передати ці вміння учням є визначальною основою всебічного і гармонійного розвитку особистості студента, його способу життя і життєвої позиції. Ретроспективний аналіз літератури та власні спостереження показують, що найбільш важливою причиною низької ефективності освітнього процесу є недостатня розробленість варіативного компоненту навчальних програм, покликано враховувати професійний профіль закладу вищої освіти, місцеві, регіональні та національні умови та традиції розвитку. Цільова ж орієнтація, програмно-методичне та практичне забезпечення академічних занять, регламентованих базовим змістовним компонентом освіти, спрямовані переважно на вирішення поточних задач оптимізації статусу студента, що не створює умов

для ефективного реалізації потенціалу засобів для здоров'язбережувальної діяльності молоді людини, її потреби до регулярних занять оздоровчої та рекреаційної спрямованості, розвитку професійно значущих кондицій і збереження рівня здоров'я. Це зумовлює необхідність вдосконалення педагогічної майстерності викладачів паралельно з установою у практику роботи сучасного програмно-методичного забезпечення навчального процесу [Сало : 217–222].

Здоров'язбережувальна діяльність є визначальною основою всебічного і гармонійного розвитку особистості студента, його способу життя і життєвої позиції. Це зумовлює необхідність вдосконалення педагогічної майстерності викладачів паралельно з уведенням у практику роботи сучасного програмно-методичного забезпечення навчального процесу.

Висновки. Із зазначеного вище можна зробити висновок, що вчені дедалі частіше говорять не просто про навчання молодого покоління, а про екологічну освіту як індивідуальний процес розвитку особистості.

Культура складається із чотирьох основних елементів, таких як поняття (концепти), відносини, цінності, правила та норми. Кожна із цих складових частин відіграє надзвичайно важливу роль у створенні культурного іміджу й екологічної освіти фахівців.

Виокремлено найважливішу функцію культури – це те, що вона є способом, за допомогою якого суспільство вирішує проблеми. Враховуючи сучасні світові тенденції, в Україні набуває особливого значення формування у молоді екологічної культури.

ЛІТЕРАТУРА

1. Національна доктрина розвитку освіти (Україна у XXI ст.): Затв. Указом Президента України 17 квітня 2002 р. № 347. *Освіта*. 2002. № 26. С. 2–4.
2. Теорія та історія світової і вітчизняної культури : підручник / Н. Я Горбач, С. Д. Гелей, З. П. Російська та ін. Львів : Каменяр, 2019. 178 с.
3. Головлева Е. Л. Основы межкультурной коммуникации. Ростов-на-Дону : Феникс, 2018. 226 с.
4. Akseonova, E., Varetska, O., Klopov, R., & Vida, O. (2020). Efficiency of Social and Educational Experimental Training “New Physical Culture for the New Ukrainian School” (Ефективність соціальної та освітньої експериментальної підготовки «Нова фізична культура для нової української школи»). *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*. Vol. 12. № 1 Sup 1. С. 1–18. URL: <https://lumenpublishing.com/journals/index.php/trm/article/view/2537>
5. Зысманов Б. М. Формирование здорового образа жизни студенческой молодежи как доступного и эффективного средства противодействия неблагоприятным воздействиям окружающей среды. *Проблемы региональной экологии*. 2006. № 4. С. 94–98.
6. Игнатова В. В. Педагогические стратегии в контексте профессионально-культурного становления личности студента вуза. *Сибирский педагогический журнал*. 2004. № 1. С. 105–113.

7. Красноперова Н. А. Педагогическое обеспечение формирования здорового образа жизни. *Научно-теоретический журнал*. 2005. № 6. С. 32–38.

8. Сало В. М. Роль навчальних закладів у формуванні здорового способу життя молоді. *Проблеми освіти*. 2006. № 45. С. 217–222.

REFERENCES

1. *Natsional'na doktryna rozvytku osvity (Ukrayina u XXI st.)* [National doctrine of education development (Ukraine in the XXI century)]: Zatv. Ukazom. Prezydenta Ukrayiny 17 kvitnya 2002 r. № 347. *Osvita*. 2002. № 26. pp. 2–4. (in Ukrainian)

2. *Teoriya ta istoriya svitovoyi i vitchyznyanoyi kul'tury* [Theory and history of world and domestic culture] (2019): pidruchnyk / N. YA Horbach, S. D. Heley, Z. P. Rosiys'ka ta in. L'viv : Kamenyar. (in Ukrainian)

3. Holovleva E. L. (2018) *Osnovy mezhkul'turnoy kommunikatsyy* [Fundamentals of intercultural communication]. Rostov-na-Donu : Fenyiks. (in Russian)

4. Akseonova, E., Varetska, O., Klopov, R., & Bida, O. (2020). Efficiency of Social and Educational Experimental Training “New Physical Culture for the New Ukrainian School” (Efektyvnist' sotsial'noyi ta osvith'nyi eksperymental'noyi pidhotovky “Nova fizychna kul'tura dlya novoyi ukrayins'koyi shkoly”). *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala* Volume 12, No 1 Supl. pp. 1–18. <https://lumenpublishing.com/journals/index.php/rrem/article/view/2537>

5. Zysmanov B. M. (2006) Formyrovanye zdorovoho obraza zhyzny studencheskoy molodezhy kak dostupnogo y éffektivnogo sredstva protyvodeystviya neblahopryyatnym vozdeystviyam okruzhayushchey sredy [Formation of a healthy lifestyle of student youth as an affordable and effective means of counteracting the adverse effects of the environment]. *Problemy rehyonal'noy ékologyy*. 4. pp. 94–98. (in Russian)

6. Yhnatova V. V. (2004) Pedagogicheskiye stratelyy v kontekste professyonal'no-kul'turnoho stanovlenyya lychnosti studenta vuza [Pedagogical strategies in the context of professional and cultural development of the university student's personality]. *Sybyrskyy pedagogichesky zhurnal*. 1. 105–113. (in Russian)

7. Krasnoperova N. A. (2005) Pedagogicheskoe obezpechenye formyrovaniya zdorovoho obraza zhyzny [Pedagogical support of formation of a healthy way of life]. *Nauchno-teoretichesky zhurnal*. 6. pp. 32–38. (in Russian)

8. Salo V. M. (2006) Rol' navchal'nykh zakladiv u formuvanni zdorovoho sposobu zhyttya molodi [The role of educational institutions in the formation of a healthy lifestyle of young people]. *Problemy osvity*. 45. pp. 217–222. (in Ukrainian)

O. A. BIDA

*Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Head of the Department of Pedagogy and Psychology,
Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education,
Berehove, Zakarpattia region, Ukraine
E-mail: tetyanna@ukr.net
<http://orcid.org/0000-0002-0448-0852>*

T. S. ZOROCHKINA

*Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Primary Education,
Bohdan Khmelnytsky National University at Cherkasy,
Cherkasy, Ukraine
E-mail: zvezdochcina@gmail.com
<http://orcid.org/0000-0002-6321-0852>*

I. I. OROS

*Doctor of Philosophy, Associate Professor, President,
Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education,
Berehove, Zakarpattia region, Ukraine
E-mail: ildiko@kmf.uz.ua
<http://orcid.org/0000-0001-7300-9362>*

O. V. KUCHAI

*Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Professor at the Department of Pedagogy,
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine,
Kyiv, Ukraine
E-mail: kuchay@ukr.net
<http://orcid.org/0000-0002-9468-0486>*

A. P. CHYCHUK

*Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Professor at the Department of Psychology and Pedagogy,
Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education,
Berehove, Zakarpattia region, Ukraine
E-mail: Toniabida@ukr.net
<http://orcid.org/0000-0002-9982-3634>*

T. P. KUCHAI

*Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Professor at the Department of Psychology and Pedagogy,
Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education,
Berehove, Zakarpattia region, Ukraine
E-mail: tetyanna@ukr.net
<http://orcid.org/0000-0003-3518-2767>*

FORMATION OF ECOLOGICAL CULTURE OF PROFESSIONALS

The article lights up the basics of formation of ecological culture in youth. Scientists are increasingly talking not just about the education of the younger generation, but about environmental education as an individual process of personal development.

Culture is a complex of subjectivations and objectifications that must be assimilated in the process of cross-cultural education and used in everyday orientation. The most important function of culture is that it is the way in which societies solve problems.

The article proves that culture consists of four main elements: concepts, attitudes, values, rules and norms. Each of these components has an extremely important role in creating the cultural image and environmental education of professionals.

The most important function of culture is that it is the way in which society solves problems. Taking into account modern world tendencies, formation of ecological culture in youth acquires special value in Ukraine.

State programs, state documents aimed at promoting a healthy lifestyle of young people are outlined, which one of the main tasks of education is to cultivate a conscious attitude to one's own health and the health of others, to form hygienic skills and principles of a healthy lifestyle, to preserve and promote health.

It is proved that work on health-preserving activity of students should unite two interconnected components: 1) acceptance by them of values of a healthy way of life (propaganda component); 2) their acquisition of knowledge and acquisition of skills and abilities necessary for independent fulfillment of requirements and transfer of knowledge to students in future professional activities (content-informational and practical level).

The study of the state of the problem in modern scientific research has allowed to formulate, specify and scientifically substantiate the pedagogical conditions of effective health activities of students in the educational process of free economic education.

Key words: culture, ecological culture, students, basic elements of culture, pedagogical conditions, preservation and strengthening of health.

ЗМІСТ

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ВИХОВАННЯ

О. А. Біда, Т. С. Зорочкіна, І. І. Орос, О. В. Кучай, А. П. Чичук, Т. П. Кучай ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ФАХІВЦІВ.....	3
П. М. Бойчук, М. А. Козігора, А. М. Романюк БУЛІНГ ЯК СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНЕ ЯВИЩЕ У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ.....	10
М. І. Гагарін ПРОГРАМА ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИХОВНОЇ СИСТЕМИ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	17
О. П. Демченко, М. О. Давидова, І. О. Ларіна СТВОРЕННЯ СИТУАЦІЇ УСПІХУ ДЛЯ ДІТЕЙ З ПРОЯВАМИ ОБДАРОВАНОСТІ В УМОВАХ ТЕАТРАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	22
М. І. Замелюк ВІД ГРИ ДО ТВОРЧОГО РОЗВИТКУ ДИТИНИ.....	31
Лі Янь КИТАЙСЬКИЙ ОЛІЙНИЙ ЖИВОПИС ЯК ЗАСІБ ТВОРЧОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА.....	39
Л. Л. Ордіна ВПЛИВ УКРАЇНСЬКОГО МИСТЕЦТВА НА РОЗВИТОК ЕСТЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	46
О. В. Polevikova, Т. А. Shvets LEGO-CLASSES WITH PRESCHOOLERS AS A FIRST STEP OF ROBOTICS.....	51

ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

Є. П. Богданов ОРГАНІЗАЦІЯ ПІДГОТОВКИ НЕВОСНІЗОВАНИХ ФОРМУВАНЬ ЦИВІЛЬНОЇ ОБОРОНИ (70–80-ті роки ХХ СТОЛІТТЯ).....	57
Я. В. Дудко ОСОБЛИВОСТІ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УМОВ УПРАВЛІННЯ ВИХОВНОЮ РОБОТОЮ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ (ДРУГА ПОЛОВИНА ХХ – ПОЧАТОК ХІХ СТ.)...64	64
Я. А. Квасецька, К. С. Кузнєцова ГРАФІНЯ СУЗАННА ОЖАРОВСЬКА У КОНТЕКСТІ ІСТОРІЇ ДОШКІЛЛЯ В ГАЛИЧИНІ ХІХ СТОЛІТТЯ.....	70
Л. В. Кругленко ПЕРІОДИЗАЦІЯ РОЗВИТКУ ІДЕЙ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ ОСВІТИ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ ДУМЦІ (к. ХХ – п. ХХІ ст.).....	79
Л. В. Пасічник, Т. О. Дороніна ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНОГО ВИСВІТЛЕННЯ ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ.....	85
Л. В. Сливка ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ «ПРОЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА ОСВІТА У ШКОЛІ» (1993) ДЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКІЛ РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА.....	91
О. В. Юрченко ФЕНОМЕНИ НАЦІЇ І НАЦІОНАЛІЗМУ ТА ЇХНІЙ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ОСВІТОЮ І ВИХОВАННЯМ У МОДЕРНІСТСЬКІЙ КОНЦЕПЦІЇ Е. ГЕЛНЕРА.....	96

С. В. Ябковська, І. В. Мазурок

ПОСТАТЬ МИКОЛИ ЛИСЕНКА У ДОСЛІДЖЕННЯХ ВІДОМИХ УКРАЇНСЬКИХ МУЗИКОЗНАВЦІВ.....104

ПОРІВНЯЛЬНА ПЕДАГОГІКА

С. П. Шумовецька

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА СПІВРОБІТНИКІВ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ ВЕЛИКОБРИТАНІЇ.....110

ЯКІСТЬ ОСВІТИ

Т. В. Зубехіна, В. К. Терлецький, Н. В. Ольхова-Марчук, В. В. Кушнір

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ТУРИЗМУ ЗАСОБАМИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ....116

В. Д. Сологуб

СПЕЦИФІКА ОПАНУВАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ ІМПРОВІЗАЦІЇ».....122

М. І. Тарасенко, Л. М. Бадюл

ОСВІТНІ ІННОВАЦІЇ – ВИМОГИ ТЕПЕРІШНЬОГО ТА МАЙБУТНЬОГО128

УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ОСВІТИ

В. В. Ворожбіт-Горбатюк, А. В. Боярська-Хоменко, С. О. Доценко

ПРЕДМЕТНО-МЕТОДИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВЧИТЕЛЯ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ МЕНТОРИНГУ
В ЗАКЛАДІ ОСВІТИ.....133

О. А. Zhukova

HUMAN CAPITAL AND HUMAN POTENTIAL: THE QUESTION OF INTERACTION IN CHANGING SOCIETY...140

Г. Й. Шевчук

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА У ВИЩІЙ ШКОЛІ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....151

МЕТОДИКА ШКІЛЬНОГО НАВЧАННЯ

Биннатова Шалала Бахлул кызы

РЕАЛІЗАЦІЯ ОБУЧЕННЯ УЧАЩИХСЯ
ЕЛЕМЕНТАМ КОМБІНАТОРИКИ В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛІ.....158

О. М. Гончарук, Л. М. Шуст, С. Є. Вірста

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕКСТОВОЇ ОСНОВИ МАЛИХ ЖАНРІВ ФОЛЬКЛОРУ ПІД ЧАС
ФОРМУВАННЯ МОВНО-МОВЛЕННЄВИХ УМІНЬ І НАВИЧОК ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ....165

Н. В. Горобченко

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ДИСКУРСИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ
ЗА УМОВ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ.....172

І. М. Грицюк, С. О. Міліщук

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КОМПЛЕКСНОЇ НЕЙРОПСИХОЛОГІЧНОЇ КОРЕКЦІЇ
У ШКІЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ.....179

В. І. Павлюк

ЦИФРОВІ ПЛАТФОРМИ ДЛЯ СТВОРЕННЯ СТОРІТЕЛІНГУ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ
У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....185

О. В. Поліщук, З. П. Богдан, Г. К. Шуль

ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНСЬКОГО ФОЛЬКЛОРУ У РОЗВИТКУ МУЗИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ
МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.....191

Н. М. Ткачук

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ГЕОГРАФІЇ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ STEM-ОСВІТИ
В ШКІЛЬНОМУ КУРСІ ЕКОНОМІЧНОЇ І СОЦІАЛЬНОЇ ГЕОГРАФІЇ УКРАЇНИ.....202

О. П. Цюняк, Л. Ю. Султанова

ОСМИСЛЕННЯ ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ
ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВІТИ.....208

CONTENTS

THEORY AND METHODS OF EDUCATION

O. A. Bida, T. S. Zorochkina, I. I. Oros, O. V. Kuchai, A. P. Chychuk, T. P. Kuchai FORMATION OF ECOLOGICAL CULTURE OF PROFESSIONALS.....	3
P. M. Boychuk, M. A. Kozihora, A. M. Romaniuk BULLYING AS A SOCIO-PSYCHOLOGICAL PHENOMENON IN THE MODERN EDUCATIONAL AREA.....	10
M. I. Gagarin PROGRAM FOR EVALUATION OF THE EFFICIENCY OF THE EDUCATIONAL SYSTEM OF THE INSTITUTION OF GENERAL SECONDARY EDUCATION.....	17
O. P. Demchenko, M. O. Davydova, I. O. Larina CREATING A SITUATION OF SUCCESS FOR CHILDREN WITH MANIFESTATIONS OF GIFTEDNESS IN THE CONTEXT OF THEATRICAL ACTIVITY.....	22
M. I. Zameliuk FROM GAME TO CHILD'S CREATIVE DEVELOPMENT.....	31
Li Yan CHINESE OIL PAINTING AS A MEANS OF CREATIVE SELF-REALIZATION OF FUTURE TEACHERS OF FINE ARTS.....	39
L. L. Ordina THE INFLUENCE OF UKRAINIAN ART ON THE DEVELOPMENT OF AESTHETIC CULTURE OF STUDENTS IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS.....	46
O. B. Polevikova, T. A. Shvets LEGO-CLASSES WITH PRESCHOOLERS AS A FIRST STEP OF ROBOTICS.....	51

HISTORY OF PEDAGOGY

Ye. P. Bohdanov ORGANIZATION OF TRAINING OF NON-MILITARY CIVIL DEFENSE FORMATIONS (70–80s OF THE XXth CENTURY).....	57
Ya. V. Dudko PECULIARITIES OF INFORMATION SUPPORT OF CONDITIONS OF MANAGEMENT OF UPBRINGING WORK IN INSTITUTIONS OF HIGHER PEDAGOGICAL EDUCATION OF UKRAINE (THE SECOND HALF OF XX – BEGINNING OF XXI CENTURY).....	64
Ya. A. Kvasetska, K. S. Kuznietsova SUZANA COUNTESS OZHAROVSKA IN THE CONTEXT OF THE HISTORY OF PRESCHOOL IN GALICINA OF THE XIX CENTURY.....	70
L. V. Kruhlenko PERIODIZATION OF THE DEVELOPMENT OF IDEAS OF POLYCULTURAL EDUCATION IN NATIONAL PEDAGOGICAL THOUGHT (LATE XX – EARLY XXI CENTURIES).....	79
L. V. Pasichnyk, T. O. Doronina THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FUNDAMENTALS OF HISTORICAL AND PEDAGOGICAL COVERAGE OF THE QUESTION OF TRAINING OF TEACHERS OF THE UKRAINIAN LANGUAGE AND LITERATURE.....	85
L. V. Slyvka CONTENTS OF THE CURRICULUM “HEALTH-PRESERVING EDUCATION AT SCHOOL” (1993) FOR PRIMARY SCHOOLS OF SECONDARY SCHOOLS OF THE REPUBLIC OF POLAND.....	91

O. V. Yurchenko NATION AND NATIONALISM PHENOMENA AND THEIR RELATIONSHIP WITH EDUCATION AND UPBRINGING IN THE MODERNIST CONCEPT OF E. GELNER.....	96
S. V. Yabkovska, I. V. Mazurok THE FIGURE OF MYKOLA LYSENKA IN THE RESEARCH OF FAMOUS UKRAINIAN MUSICIANS.....	104
COMPARATIVE PEDAGOGY	
S. P. Shumovetska VOCATIONAL TRAINING OF THE UK BORDER FORCE EMPLOYEES.....	110
QUALITY OF EDUCATION	
T. V. Zubekhina, V. K. Terletsky, N. V. Olhova-Marchuk, V. V. Kushnir TRAINING OF FUTURE TOURISM SPECIALISTS BY DISTANCE LEARNING.....	116
V. D. Sologub SPECIFICS OF MASTERING THE DISCIPLINE “FUNDAMENTALS OF IMPROVISATION”.....	122
M. I. Tarasenko, L. M. Badiul EDUCATIONAL INNOVATIONS - REQUIREMENTS OF PRESENT AND FUTURE.....	128
EDUCATION DEVELOPMENT MANAGEMENT	
V. V. Vorozhbit-Horbatiuk, A. V. Boiarska-Khomenko, S. O. Dotsenko SUBJECT-METHODICAL COMPETENCE OF THE TEACHER THROUGH THE PRISM OF MENTORING IN THE EDUCATIONAL INSTITUTION.....	133
O. A. Zhukova HUMAN CAPITAL AND HUMAN POTENTIAL: THE QUESTION OF INTERACTION IN CHANGING SOCIETY...	140
H. Y. Shevchuk INCLUSIVE EDUCATION IN HIGHER SCHOOL: CHALLENGES AND PERSPECTIVES.....	151
METHODS OF SCHOOL TEACHING	
Binnatova Shalala Bahlul IMPLEMENTATION OF TEACHING STUDENTS IN THE ELEMENTS OF COMBINATORICS IN PRIMARY SCHOOL.....	158
O. M. Honcharuk, L. M. Shust, S. Ye. Virsta PECULIARITIES OF APPLICATION OF THE TEXT BASIS OF SMALL GENRES OF FOLKLORE DURING THE FORMATION OF LANGUAGE AND SPEECH SKILLS AND SKILLS OF GAINERS.....	165
N. V. Gorobchenko THE PECULIARITIES OF SENIOR STUDENTS’ DISCOURSE COMPETENCE FORMATION IN CONDITIONS OF MIXED LEARNING.....	172
I. M. Hrytsiuk, S. O. Milishchuk FEATURES OF COMPLEX NEUROPSYCHOLOGICAL CORRECTION IN SCHOOLS.....	179
V. I. Pavlyuk DIGITAL PLATFORMS FOR CREATING STORETELING ON ENGLISH LANGUAGE LESSONS AT PRIMARY SCHOOL.....	185
O. B. Polishchuk, Z. P. Bogdan, G. K. Shul POTENTIAL OF UKRAINIAN FOLKLORE IN THE DEVELOPMENT OF MUSICAL ABILITIES OF JUNIOR SCHOOLCHILDREN.....	191
N. M. Tkachuk PREPARATION OF FUTURE GEOGRAPHY TEACHERS FOR THE IMPLEMENTATION OF STEM EDUCATION IN THE SCHOOL COURSE OF ECONOMIC AND SOCIAL GEOGRAPHY OF UKRAINE.....	202
O. P. Tsiuniak, L. Y. Sultanova COMPREHENDING OF THE PROBLEM OF PROFESSIONAL FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS’ TRAINING IN THE CONDITIONS OF DIGITAL TRANSFORMATION OF EDUCATION...	208

АКАДЕМІЧНІ СТУДІЇ

СЕРІЯ «ПЕДАГОГІКА»

Випуск 3

Частина 2

Коректура • Ірина Миколаївна Чудеснова

Комп'ютерна верстка • Наталія Сергіївна Кузнецова

Формат 60x84/8. Гарнітура Times New Roman.
Папір офсет. Цифровий друк. Ум.-друк. арк. 25,58. Замов. № 1121/407. Наклад 300 прим.

Видавництво і друкарня – Видавничий дім «Гельветика»
65101, Україна, м. Одеса, вул. Інглезі, 6/1
Телефон +38 (048) 709 38 69,
+38 (095) 934 48 28, +38 (097) 723 06 08
E-mail: mailbox@helvetica.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 6424 від 04.10.2018 р.